
RAGAD ADVERTENTIE:

Kabar premili: 1 — 30 temboeng f 1.—
Langkoengipoen, saben 10 temboeng oetawi
kirang: f 0,50.

Advertentie limrah: f 0,15 sagaris;
(apes: f 1,25).

Moendoet kapatjak langkoeng saking sa-
pisan, oetawi moendoet dados lengganan,
teping rembag roemijin kalijan admini-
stratie.

Hoofredacteur:

A. DJAJASEPOETRA.

kabantoe

REDACTIE - COMMISSIE.

SWARA-TAMA

SERAT KABAR KATHOLIEK

== Medal saben dinten Djoemoewah. ==

REGINIPOEN LENGGANAN

SWARA TAMA

1 taoen . . . f 6,— njoewoen kabajar

1/2 „ . . . f 3,— roemijin.

3 woelan . . . f 1,50

Adrèsipoen Redactie lan Administratie

IGNATIUS-COLLEGE

DJOKJAKARTA.

Telefoon no. 795.

Drukkerij „Canisius” Djokja.

KABAR PAKEMPALAN.

W.K. Mataram.

Kala Ngahad 14 September poe-
nika, Wanita Katholiek tjabang
Mataram ngawontenaken parepatan.
Rembag-rembag ingkang perloe:

1. Gandèng kalijan sedahan saking
wanita Hindoe soepados wanita ing
ngriki angintoenaken wawakil dateng
All-Aziatische Vrouwen-Conferentie
ing Honoloeloe, bédjng Januari
1931, W.K. Mataram inggih badé
ngoroeni waragad pasangon kang-
gé wakiliipoen tanah ngriki dateng
Conferentie waoe. Kawartos ingkang
badé dados oetoesan, satoenggiling
wanita ing Bandoeng.

2. Angrembag angadjengaken stu-
diefonds. W.K. Mataram badé mijara
ménda, katitipaken salah satoeng-
giling tijang Kath. padoesoenan,
babatènipoen kanggé ngisèni kas
studiefonds.

3. Bédjng woelan sijam poenika
saged oegi P.W.K. badé damel
konggrès sapisanan manggèn ing
Mataram. W.K. Mataram badé
angintoenaken barang dadameling
warganipoen; babatèn kanggé stu-
diefonds.

Staatsidee mitoroet pamanggih-
ipoen Kg. St. Rama Leo XIII.

Nalika tg. 6-9-'30 Studieclub
P.P.K.D. afd. Soerakarta èstoe
nampi lezingipoen sad. R.I.W. Dwi-
diasoesana, atas C.C. Solo, bab
„Staatsidee volgens Paus Leo XIII.”
ringkesanipoen kados ingandap poe-
nika:

Djoeroe sabda ngènetaken, bilih
Nagari mitoroet piwoelang Katho-
liek poenika sagedipoen dipoen-
ngertos saèstoe namoeng sarana
ngèneti wontenipoen organisme a-
geng: Pasamoewan Soetji. Namoe-
ng sarana njamèk-njamèkaken organis-
me kekalih poenika tegesing Nagari
mitoroet piwoelang Katholiek saged
dipoentjelaki.

Rèhning organisme kekalih poe-
nika mitoroet pamanggih Katholiek
ingkang dipoenperlokaken lang-
koeng-langkoeng bab toedjoenipoen,
mila djoeroe sabda ladjeng mendet
temboeng „societas” oetawi „pa-
kempalan,” kanggé lelandesaning
tetandingan, djer pakempalan ma-
katen perloening-ngaperloe lang-
koeng-langkoeng doemoenoeng ing
toedjoe.

Definitienipoen St. Thomas van
Aquino ingatasipoen societas ké-
nging karowakaken makaten: „Pa-
koempoelané wong-wong, kang ka-
soeprih awèt, kanggo ndjanga
toedjoe oemoem, nganggo paoen-
toen kang diakoni,” Dados pokok-
ipoen: a.) tijang sawatawis, b.) pa-
kempalan ingkang pinoerih awèt
(lestari), c.) toedjoe oemoem, d.)
paoentoen.

Djedjer sekawan prakawis poenika
ladjeng dipoenpétani, katoemrapaken
Nagari (Pepréntahan), lan samangsa
perloe kanggé mewahi terangipoen
Staatsidee mitoroet pamanggih Ka-
tholiek, oegi ladjeng katoemrapaken
dateng Pasamoewan Soetji.

Bab a.) (tijang sawatawis) boten
karembag, sabab Kg. Paus boten
anggepok prakawis poenika, mila
ladjeng ngrembag bab b. ingkang
noenten noewohaken pitakèn 3
prakawis: asal, kekijatan lan ageng-
ing Nagari (de oorsprong, de duur-
zaamheid en de omgang van den
Staat). Kekijatan lan agenging Pe-
préntahan karembag, ing wingking
sarta namoeng kasrèmpèd kémawon.
Déné ingkang karembag bakoeni-
poen bab:

Asalipoen Nagari.

Mitoroet piwoelang Katholiek
Nagari poenika pinangkanipoen sa-
king Goesti Allah. Djoeroe sabda
njoenggoel-njoenggoelaken serat-serat-
ipoen Kg. St. Rama Leo XIII katah
sanget ingkang nerangaken praka-
wis poenika. Katerangan waoe
wosipoen: Sarèhné: saking kodrat-
ipoen, manoesa poenika, moerih
katjekapan betahipoen, kedah ma-
noenggil, ingkang ladjeng mahanani

Nagari, dados tjeta sanget, bilih
asalipoen Nagari poenika namoeng
saking ingkang karja kodrat: Goesti
Allah pribadi.

Rèhning pinangkanipoen pangoe-
waos poenika gandèng kalijan pi-
nangkaning Nagari, mila djoeroe
sabda ladjeng ngrembag bab d.
prakawis paoentoen, ingkang noe-
woehaken pitakèn 3 warni malih:
bab asal, roepi lan tangkeb kita
dateng pangowaos (pangageng).

1e. Pinangkanipoen pangowaos.
„Non est potestas nisi a Deo.”
Boten wonten pangowaos kedjawi
saking Goesti Allah, makaten pa-
ngandikanipoen Santo Paulus, lan
inggih makaten piwoelangipoen Kg.
St. Rama Paus Leo XIII bab asalng
Pangowaos, saba teroesan (onmid-
dellijk), manawi pangowaos waoe
mili, ingkang kasawang lan linan-
taran (middellijk), i.p. nganggé lan-
taran pikadjengan lan pandameling
manoesa, manawi pangowaos
waoe kasawang saking anggèni-
poen kapasrahaken dateng ingkang
mengkoe pangowaos (gezagdrager).

2e. Woedjoeding pangowaos.

Prakawis poenika boten dipoen-
temtokaken, kedah woedjoed kradjan
poenapa republik, poenapa-poen-
apa, nanging dipoensekadjeng, oeger-
ipoen saged anggajoe toedjoening
Nagari i. p. genah ripah oemoem
(het algemeen welzijn), sarta toemrap
ingkang kasèrèhan pangowaos ke-
dah njonto Allah, ing bab anggèni-
poen marèntah Nagari.

3e. Tangkeb kita dateng pangoe-
waos.

Prakawis poenika kabédakaken
dados tiga: a.) toemrap para ngem-
bani pangowaos kawoedjibanipoen
kedah ngadil, boten kados bendara,
nanging kedah kados bapa: ngadil
lan goemati.

b.) Toedjoening pangowaos boten
wonten lija, kedjawi moerih: wiloe-
djenging oemoem.

3e. Toemrap para reh-rèhan kedah
mbangoen mitoroet, kados patrap-
ing anak dateng bapakipoen. „Qui
resistit potestati, Dei ordinationi
resistit.” Sinten ingkang mbangkang
Pangowaos, mbangkang dateng
tatananipoen Goesti Allah. (Rom.
XIII, 2). Prakawis poenika terang-
ipoen makaten: „Rèhning manoesa
poenika sampoen kinodrat gesang
manoesgil wonten ing Nagari,
sarta pangowaos poenika dados
soehing Nagari ingkang perloe,
ngantos oepami pangowaos waoe
dipoentjaji, Nagari badé morat-marit
tanpa dados, mila sampoen sames-
tinipoen, bilih ingkang ngodrataken
manoesa manoesgil waoe, oegi
maring pangowaos wonten patoeng-
gilaning manoesa waoe (Nagari),
ingkang kedah kaèstokaken déning
kawoela, moerih Nagari saged les-
tianto lan saged kadoemoegèn ing
sedy ndjanga kawiloedjengan
oemoem.”

Namoeng wonten sabab satoeng-
gal kémawon tijang kénging malah
kedah boten mbangoen mitoroet
i. p. manawi kapoerih anglampahi
poenapa - poenapa ingkang soe-
laja kalijan anggering kodrat lan
anggering Pangéran. „Obaedit
oportet Deo magis quam hominibus.”
Tijang kedah merlokaken Goesti
Allah langkoeng roemijin tinimbang
sesaminang manoesa.

Samangké djoeroe sabda ladjeng
ngrembag bab c. prakawis toedjoe
oemoem, mawi oeloek², bilih njoe-
merepi kanti terang dateng toedjoe-
ning Nagari poenika perloe sanget,
kanggé njoemerepi tegesing Nagari
mitoroet piwoelang Katholiek, sarta
bedaning Nagari kalijan Pasamoewan
Soetji poenika langkoeng² oegi doe-
moenoeng wonten ing toedjoenipoen.

Sadèrèngipoen ngrembag toedjoe,
djoeroe sabda ngènetaken roepi-
roepining pakempalan, mitoroet
asalipoen, wonten pakempalan ing-
kang kedah wonten noodzakelijk
(staat = natuurlijk noodzakelijke ge-
meenschap, Kerk = boven natuurlijk

ISINIPOEN.

Kabar saking pakempalan — Da-
gangan lan kagoenan — Poepoer
sadoeroengé bendjoet — Tanggap
sabda — Amèneti swargi Rama
Pastoer Petrus Hoevenaars — Laré
kénging ing latoe — Tjloeloe —
Ontjèn sekar gambir melati — Oe-
rap-sari — Correspondentie.

noodzakelijk gemeenschap) lan pa-
kempalan mana soeka (Vrije ge-
meenschap); mitoroettoedjoenipoen,
wonten pak. anggajoe toedjoe oem-
oem (Kerk en Staat), wonten pak.
anggajoe barang kaswargan (Kerk)
wonten ingkang manodjoe barang
kadonjan (Staat); mitoroet piran-
tosipoen, wonten pakemp. samporna
(Kerk en Staat) lan wonten ingkang
kirang samporna i. s. p.

Sasampoenipoen makaten djoeroe
sabda ladjeng njoekepi rantjangan-
ipoen (schets) Pas. Soetji, awewaton
Encijcl. „Satis Cognitum est”, bab
asalipoen, bab sarana-sarananipoen,
bab warganipoen i. s. p. „Pas. Soetji
poenika karana toedjoenipoen,
nglangkoengi sadajaning pakempal-
an, krana sarana-sarananipoen: bo-
ven natuurlijk, krana pinangkanipoen:
goddelijk, nanging krana wargani-
poen: pakempalanipoen tijang,”

Badé kasambéd.

PRADJA RAHAJOE.

DAGANG LAN KAGOENAN.

Bangsa Djawi perloe sanget ng-
adjengaken padaganganipoen pijam-
bak. Menggah sababipoen makaten:
Saja lami tjatjahing tijang ing ta-
nah Djawi poenika saja mindak, a-
nanging tjatjahing tijang tani saja
soeda, amargi saja katah tijang ing-
kang boten gadah sabin. Djalaran sa-
king poenika katah tijang Djawi ing-
kang roemaos kekirangan teda, woe-
sana ladjeng késah dateng tanah sa-
brang (Soematra, Borné, lsp.) dados
koeli kontrak. Masti kémawon ing-
kang kados makaten poenika manawi
saged kedah dipoenalang-alangi. Sa-
rana poenapa? Inggih kados atoer
koela ing nginggil, sarana ngadjeng-
aken padagangan. Nanging pada-
gangan ingkang gandèng kalijan ka-
goenan (nijverheid).

Jèn tanah Djawi boten tjekap an-
gènipoen ngedalaken oewos, ladjeng
soepados saged neda, kedah toembas
oewos dateng ngamantja, oepami
Saigon lsp.

Soepados saged toembas, kedah
gadah arta.

Soepados saged gadah arta, kedah
sesadéan, (dedagangan).

Soepados saged sesadéan, kedah
saged dedamelan, ladjeng kasadé,
kawedalaken dateng ing sadjawining
tanah Djawi.

Sapoenika damel poenapa ingkang
padjeng kasadé wonten ing tanah
sabrang? Poenapa iroes, tjowèk,
moentoe?

Poenapa oedeng, sindjang? Poe-
napa patjoel, arit?

Iroes, tjowèk, moentoe lsp. poe-
nika ing peken ngriki wonten ing-
kang toembas, nanging poenika mawi
arta ingkang sampoen wonten ngriki.
Toemrapipoen tijang satanah Djawi;
ingkang kados makaten poenika bo-
ten migoenani. Saminipoen tijang
sabrajat ingkang gadah barang da-
gangan lan gadah jatra. Bijoe-
ng sadé oepami sindjang (sindjangipoen
tijang sabrajat), ingkang toembas
anakipoen pijambak mawi arta ing
ngrikoe (artanipoen tijang sabrajat).
Poenapa saged bati? saged madjeng?

Soen.

Soepados saged bati, madjeng, ba-
rang dagangan waoe kedah kasadé
dateng tijang sanès.

Makaten oegi tijang Djawi kedah
dedagangan lelawanan kalijan tanah
ngamantja.

Doemoeginipoen samangké tanah
Djawi pantji saged ngedalaken pa-

dagangan kanggé tanah ngamantja,
nanging ingkang dagang dédé tijang
Djawi (Indonésia).

Gendis, karèt, kenini, lisah seré,
sata lsp. poenika kakintoenaken da-
teng tanah Éropa lsp. nanging ing-
kang sadé lepatipoen bangsa Wa-
landi inggih bangsa Tjina. Ladjeng
jatra pepadjengan kerep medal ma-
lih saking tanah Djawi.

Tanah-tanah poenika sabèn din-
ten peperangan awoedjoed djor-
doran anggènipoen sesadéan. Won-
ten Goepernoer Djéndral saking Anoe
mriki, wonten Pangéran saking Anoe
mriki, poenika sadaja rak namoeng
soepados raket anggènipoen memi-
tran tanah Anoe waoe kalijan tanah
Djawi, woesana ndjalari saja gam-
pil anggènipoen saged sasadéan. Dja-
laran saking poenika jatra ing tanah
Djawi ladjeng medal (soeda). Béda
kalijan jèn tijang Djawi saged sesa-
déan dateng tanah mantja, arta ing-
kang mlebet dateng tanah Djawi,
manawi medal malih namoeng margi
kanggé toembas kabetahanipoen pi-
jambak, kanggé toembas teda lsp.

Manoet atoer koela ing nginggil,
perloe sanget manawi tijang Djawi
ngadjengaken padagangan lan ka-
goenan. Para djempol-djempol pan-
tes manggali bab poenika sarana
ngoedi oepami wontenipoen pamoel-
angan padagangan lan pamoelangan
kanggé sinaoe dedamelan.

Jèn Kober.

POEPOER SADOEROENGÉ
BENDJOET.

Kala tanggal 1 September poeni-
ka ing Semarang wonten arak-arakan
ageng-agengan, kanggé mangajoe-
bagja, mèngeti wijosan Dalem Sri
Maha Radja Poetri Wilhelmmina, ing-
kang tetep joeswa 50 taoen. Koela
boten badé ngatoeraken èdi pèni-
ning arak-arakanipoen sadèrèk kita
Djawi, Tionghoa lsp. Namoe-
ng badé ngatoeraken panalangsaning ma-
nah nalika njapatan ningali lampah-
ing arak-arakanipoen sadèrèk kita
Djawi pijambak.

Panalangsa kados-poendi? Kala
samanten kinten-kinten wantji djam
9 langkoeng koela sampoen soek-
soekan kalijan sadèrèk kita Djawi
wonten ing aloen-aloen perloe badé
namataken arak-arakan. Nanging bo-
ten saged premana. Wasana kepeksa
ngesoek toeroet margi ngantos
angsal papan wonten ing margi Bo-
djongweg. Wonten ngriki kepeksa
soek-soekan kalijan montoripoen pa-
ra Walandi, ingkang sami ningali
boten saged teroes mlampah, margi
dipoenawisi ing poelisi. Toemenga
mangggil ing lotènganing toko
djeboel inggih katah njonjah lan wa-
landi ingkang sami ningali, malah
wonten ingkang sami riboet masang
kodakipoen. Saja dangoe bentèripoen
kita Semarang saja boten kénging
dipoensanak. Mangka mangsanipoen
saweg kados makaten.

Inkang wonten ngadjeng pijam-
bak politie ingkang sami mratan-
nisiaken toempakan lan ngoendoer-
aken para ningali, ladjeng muziek.
Nitik sandang panganggènipoen, ka-
dos muziek saking Algemeene poli-
tie. Para loerah-loerah. Tjekakipoen
karowan sanget manawi koela was-
tani sadaja golong-golonganipoen.
Sarana maos serataning bandéra
mbapang (vaandel) sampoen saged
njemerepi golongan poenapa. Bang-
sa krontjong pepak, bal-balan won-
ten, ketoprak pilih tanding. Saja
manawi mirsani arak-arakan saking
darah Tasripin, kénging kaemper-
aken kalijan jèn mirsani tedak lodji
ing Soerakarta lan Ngajodjakarta.
Manéka warni bandéra rontèk oem-
boel². Ringgit katandoe sesindénan
kairing ing gangsa. Oepatjara bang-
sa djenè², tjara kratonipoen mbok-
manawi kémawon: banjak dalang
sawoeng galing, lsp. ingkang sami ka-
sawoeng ing tijang èstri. Kebatosan:
„Samono kekoewating doewit”. N.B.
Wonten ingkang kedah kita pèngeti
manawi ngawontenaken arak-arakan
mangsa bentèr: ing rikoe antawis-
ipoen pepantan satoenggal lan sa-

toenggalipoen barisanipoen darah
Tasripin kairingaken rembatan blèg
isi toja oetawi balokan ès!

Awais! Awais! Atoer koela dateng
para comité: ingkang sampoen, sam-
poen ngantos dipoenkaping kalihi.
Ingkang dèrèng kémawon kadjaga
kaatos-atos. Optocht ingkang sam-
poen kalampahan mila ageng lan
ramé mitoroet omonganipoen para
ningali, wiwit saking aloen-aloen
doemoegi dalem Goepernoeran. Ing
salebetipoen koela dédé mandeng
lampahing optocht wonten raos ing-
kang ladjeng kirang sakétja. Pan-
tjènipoen soemerep pandengan èdi
pèni mantja warni, gangsa pasindèn,
menjanji muziek, rak kedah toemoet
bingah. Boten makaten sadèrèk! Ing
salebeting arak-arakan waoe djeboel
wonten ingkang ladjeng ngasorèn
kasoesilan kaboedajan (cultuur) ka-
bangoen kedjawèn. Djeboeling arak-
arakan ngrikoe wonten sadèrèk toe-
moet (deelnemers) ingkang boten
pantes kapitontonaken ing ngakatah
ing pasamoewan. Ingkang kados poe-
napa? Wonten tijang djaler ingkang
ngèmba noelad laré dipoensoepiti.
Ménda-ménda wanita ing doesoer
ingkang saweg wawrat sepoeh. Mang-
ga poenapa poenika laras kalijan
toedjoeaning pahargjan. Sampoen
wawrat sepoeh kirang belachelijk-
ipoen taksih dipoenimbeti rai katjlo-
rèng-tjlorèng, pepindaning pajoe da-
ra katjetak-tjetakaken. Dèrèng marem
roemaos kirang padjeng, dipoen-
dengkoeli tijang djaler goendoel te-
loes-teloes, wiwit sirah doemoegi
dlamakan kablonjo ing brons. Ing-
kang boten namoeng mripat lan
lambènipoen. Déné minangka awer-
awering panganggé namoeng tjaw-
etan sroewalabrit, ingkang satoeng-
gal noempak kapal, satoenggalipoen
noentoen kapal waoe. Noewoen-
noewoen, koela mireng ka-
bar saking pitepangan koela
sadèrèk Dokter, tijang ing-
kang kablonjo ing brons wa-
oe sapoenikanipoen sampoen
pedjah. Boten namoeng tijang sa-
toenggal kalih tiga, dalasan laré alit-
alit ingkang saweg oemoer kawan
kirangipoen 6 oetawi 7 taoenan oegi
sami arak-arakan matjak panganggé
tjara Dajak poenapa tjara Papoewa
poenapa tjara Neger. Poenika saja
nggegirisi nggegilani. Bokmanawi
kémawon temboengipoen mantja
afschuwelijk, onzedelijk.
Patjakan kados-poendi? Ingkang mi-
nangka ratoenipoen noempak grobag
ingkang sampoen kaénta-énta grija-
nipoen sadèrèk Dajak ingkang dè-
rèng naté sesrawoengan, karobjong-
robjong pinajonan ing damèn garing,
tangan kiwa malang kadak, tangan
tengen njepengi dedamel. Déné sa-
nèsipoen ingkang sami nggèrèd gro-
bagan lan sami djedjogèdan sarta
tetaboehan miwah kekendangan, ké-
nging winastan tjara aksaranipoen
taksih sami legenal! Badan sakodjoer
kablonjo ing wewarnèn tjemeng. Ni-
tik anggènipoen sami nglisah pat-
ting dlèwèr sadjakipoen kaetir.
Awer-awering panganggé tjawetan
tok. Minangka toetoepling tjawet ti-
noetoeplan ing awer-awer soewiran
debog garing oetawi dami garing.

Saja ngenes, toemenga soemerep
Walandi lan njonjah djempol-djem-
pol, kanan kéring Walandi djadoeg-
djadoeg, déné ingkang kanggé ban-
tjakan ambeng Djawi. Leres sadaja
arak-arakan waoe boten nama awon.
Namoeng kémawon dadosa pengga-
lihanipoen para comitéleden ing sa-
daja panggénan, bédjng malih ma-
nawi badé ngawontenaken arak-
arakan, katitia priksa roemijin, poendi
ingkang kirang oetawi boten pantes
dipoenomoemaken dipoentingali ing
saben laré oetawi tijang djaler mi-
wah èstri, manawi ndahar atoer ko-
ela, kedah dipoenwangoelaken sa-
dèrèngipoen kagebjoeraken ing ka-
langan. Sarèhné koela sanès bangsa
juri oetawi kunstanar, dados boten
saged njaosi tjonto kedah kados-
poendi. Namoe-
ng panjoewoen koela
nedahna bilih sadèrèk Djawi gadah
kasoesilan lan kaboedajan ingkang
loehoer.

Ing riki koela kèmoetan arak-
arakan ing Ngajodja, namoeng kala
taoen pinten sampoen kasoepeñ,
kala pandjenenganipoen R. A. Soe-
jatien, nedak soengging pandjenen-
ganiipoen soewargi R. A. Kartini, si-
naoe wonten ing salebeting kamar,
poenika kènging dipoensawang, di-
poenraosaken, dipoensoeraosaken.
Kbn: 9 September 1930.

Taklim: *Soekatja*.

ECONOMIE.

TANGGAP SABDA.

Ing Sw. Tm. no. 36 medal tang-
gal 5/9 30, sadèrèk Singgih njerat
bab tijang gadah damel ing Sragèn.
Sadaja andaran waoe leres, malah
boten namoeng ing Gondang kèma-
won, pamanggih koela ing poendi-
poendi oegi makaten. Namong
kémawon béda-béda tjaranipoen,
sasomerep koela boten namoeng
jèn mantoe tetakan, soenatan ké-
mawon, tijang namoeng njéwoe
(njlameti tijang pedjah) inggih
ngwontenaken oelem, ngatoer-atoeri,
perloe inggih mamrih soembangan.
(Ning inggih wonten ingkang njélé
boten moendoet soembangan lo.)
Tjekakipoen jèn dèn pétani sajekos
tjaranipoen bangsa kita (kaoem ko-
lot) poenika namoeng nelas-nelas-
aken ragad kémawon (inggih ing-
kang ngoendang of ingkang kaeon-
dang pisan). Limrahipoen jèn di-
poendjak kemoel dahar sanak
kadang poenika seneng, rak inggih-
inggih, ning jèn tjaranipoen kados
ingkang koela atoeraken waoe koela
wantoen meték, tamtoe malah sam-
bat, saja ing wekdal samangké,
mangsaniipoen tijang gadah damel
gék padamelan awis, malah katah
ingkang nganggoer saweg katada
saanak sémah kémawon krabjakan,
la kok malah kanggé njoembang
ingkang apes 1 roepijah. Nanging
sareng sampoen tjaranipoen kok
inggih meksa boten kétagang dateng
lintah darat dipoentemah. Kinten
koela atoer koela waoe kok boten
namoeng ing padoenoeng koela ké-
mawon, saged oegi mratah.

Sadèrèk sarèhning poenika na-
moeng tjara, poenapa kinten-kinten
boten saged éwah? Jèn éwah kados-
poendi rékanipoen? Manoe pamang-
gih koela jèn poenika saged itjall
bokmanawi rajat saged raga oed-
djal ambegan, margi isis sesang-
gènipoen. Inggih leres poenika boten
peksan, nanging sareng sampoen
oemoem, dados menawi dipoenoe-
lemi dateng boten njoembang, poe-
nika inggih boten sreg, margi ka-
deseg tjara. Lah menggahing kalangan
Katholik kados-poendi sadèrèk?
Poenapa sami wani ngroemijini
ngitjali tjara ingkang mlarati poenika?
Tijang Katholik ingkang kalih-ka-
lihipoen djempol (kakoeng poetri),
temtoe wantoen njémpang tjara
lan ngitjali tjara waoe srana damel
toelada, oepami: ngitjali slametan,
boten sesadji (tjara kolot)tingkepan,
brokohan, tedak sitèn, njangkoki,
netaken, netesaken lsp. sedaja kedah
kaboetjal tebih boten kènging ka-
ingok malih. Sanadyan tangga te-
pali pandjenengan sanès golongan
Kristen, sampoen adrih katjatoer lan
karaosan, sepisan ping kalih ngraosi,
nanging jèn sampoen atoei rak itjal
pijambak, poen tjabi kémawon,
boten-botenipoen mitoenani. Oeger
wiwit tjak sepisan pandjenengan
sampoen kèndel nanggoelang rikoeh
(rikoeh kléntoe) poen djak main
boten kersa, boten slametan, boten
medjemoeakan, boten roewahan,
mangké tangga rak sami ngertos jèn
Katholik poenika béda tjaranipoen,
lan tijang dédè R. K. Srananipoen
jèn sok sandjan omong-omongan-
ipoen kersaa ngrembag bab kamla-
ratan ingkang djalaran saking
netepi goegon toehon ingkang boten
pinanggih ing nalar waoe, sarta
ngiras pantes mentjaraken agami
kita, awit tijang poenika menawi
sampoen koelina boten adrih tijang
(tjilingoes) ratjakipoen inggih boten
rikoeh ngroengkebi pitadosipoen
wonten ngadjengipoen tijang katah.
(volk).

Sanadyan pamanggih koela kados
mekaten, éwa déné koela boten
goemagah, soepados kaandela, na-
nging koela ngentos bab poetoese-
aning „Tata Tjara Katholik saking
P.K.W.” mangké kados-poendi poe-
toesanipoen bab poenika, tamtoeni-
poen rak oegi klebet mrikoek ta?
Déné jèn boten, commissie tata tjara
kersaa anggalih atoer koela poenika.
(Soembangan!)

Laré doesoen tjoebloek.
A. Boegel.

AMÈNGETI SWARGI RAMA PETRUS HOEVENAARS. †

(Sambet sabda, saking Solo).

Soemedot lir sinendal raosing ma-
nah, sareng koela mireng pawartos,
bilih rama P. Hoevenaars kaladjeng
séda.

Ngoengoning manah, déné men-

tas kakabaraken radi wonten seng-
gangipoen, teka kaladjeng séda.

Sampoen séda? Anèh sanget! Déné
gambaripoen taksih katingal gawang-
gawang, tjoeMETA ngaléla wonten
ing pangangen-angen..... kok sam-
poen séda, Ing batos dèrèng poe-
roen pitados koela.

Sinten tjangipoen ingkang boten
getoen ngoengoen tinilar ing Pangèn
oetami, ambek ambapa, pantes pi-
noendi-poendi ing ngakatah.

Rama P. Hoevenaars ingkang gam-
baripoen tansah angatingali ing pa-
ngangen-angen..... sampoen séda,
tinimbalan ing pangajoenaning ing-
kang Maha Soetji.

Soewargi Rama, sanadjan sampoen
doemoegi ing joeswa, éwadéné sa-
lira taksih katingal kekah, pideksa
sarwa sarwi santosa, teroes djawi
lebet, liripoen salira kekah, wewa-
tekan panggah, sakarsanipoen kedah
kalampahan, boten wegahan, loe-
moeh moendoer sedjangkah..... pan-
tes sineboet dados Sénapatining Sang
Kristoes, ingkang boten ngoetjiwani
ing samadyaning prang, tan kéwran
dateng sadaja pasang rakit gelaring
mengsah.

Pasemonipoen: semroeweng am-
bapa, damel adrih asih ingkang toe-
minggal.

Tjandranipoen: tadjem alantip ing
semoe moempoeni ing salwiring reh.

Tindak tandoekipoen amratjhnani
santosa ing boedi, sadjak sagah ing
samoebarang damel saged ngram-
poengi karja.

Manawi ngandika semoe sakétja,
mitjara, saged mranani, agandem
gampil toemanem ing salebeting sa-
noebari. Sinten tjangipoen ingkang
boten resep mirengaken pangandi-
kanipoen.

Rama P. Hoevenaars teka.... sam-
poen swargi, pinoendoet sowan ing
pangajoenaning ingkang Maha Soe-
tji!

Dangoening - dangoe gambaripoen
badé katingal saja lamat-lamat.....
badé sirna ing pangangen-angen.
Ananging asmanipoen *Petrus Hoe-
venaars* boten badé saged sirna, pan-
tes sinoerat mawi prada. Asmani-
poen Rama swargi badé saja ang-
ganda aroem, djer katah sanget te-
tilaran patilasanipoen ingkang taksih
goemelar tjoeMETA kasat mata.

Sinten ta ingkang atjakk bakal
grija Pastoeran toewin Kasoesteran
ing Mendoet, pamoelangan tjalon
goeroe èstri? (*) Inggang sapoeni-
kanipoen sampoen dados redja, grija
bebandjengan, prasasat arebat tim-
bang kalijan Pastoeran ing Moen-
tilan, ngantos dados gawoking ing-
kang sami toemingal. Sanadjan boten
mijambaki ananging swargi Rama
prasasat kènging winastanan ingkang
tjakal bebakal; pantes linaloeri di-
poenmoemoelé ing saladjengipoen.
Koetjiwa déné papanipoen radi rem-
pit wonten ing samadyaning padoe-
soenan ing tetrahing paredèn.

Ananging ing telenging papan ka-
raméjan ing kita ingkang ageng pi-
jambak ing tlatah Djawi tengah,
swargi Rama oegi tilar patilasan ing-
gih poenika ing Tjandi Semarang.

Grija papan pangoepakaraning la-
ré-laré lola bangsa Indo ing Tjandi,
ingkang katingal ndjenggarang be-
bandjengan saking katebihan, poe-
nika inggih tilaran ijasanipoen Rama
swargi. Kinten - kinten ing saindeng-
ing noesa Djawi boten djangkep
kalih grija lola ingkang wani ngem-
bari saénipoen toer mirantos nje-
kapi kados ing Tjandi.

Ngantos dangoe(**) swargi Rama
djoemeneng? dados bapa iboening
laré-laré lola. Pangastanipoen ken-
tjeng toer ngatos-atos akanti tresna la-
ir batos, kados poetranipoen pijambak,
ngantos laré² lola waoe kesoepeñ da-
teng lolanipoen, tangkepipoen kados
dateng tijang sepoehipoen pijambak.
Katah laré-laré ingkang pantjenipoen
boten kopèn, tanpa bapa, tanpa
bijoeng, kelarahan toeroet margi,
saged dados tijang ingkang oetami,
migoenani ing oemoem. Saiba sa-
pinten kémawon badé katrimahipoen
laré-laré waoe dateng pandjenengan-
ipoen.

Ing taoen 1923 Rama swargi kon-
doer dateng nagari Walandi perloe
ngasokaken salira.

Sakondroeripoen saking nagari
Walandi, boten antawis dangoe,
kapasang jogi sanget pandjenengan-
ipoen kapindah dateng ing Soera-
karta - adiningrat, poeser telenging
kadjawèn; toemrapping Agami, papan
ingkang taksih roengkoet, roempil,
wingit boten kènging sinoewawa.

Ing ngrikoe katingal sanget swargi
Rama anggènipoen tjangtjoet tjakoet
toemandang ngetok boedi toewin
karosan babad-babad amoerih djem-
baring Kraton Dalem Sang Kristoes.

Tandangipoen ing semoe kadi
déné badé amoengkasi sadaja pa-
karjanipoen. Mila manawi tjinandra
lir satrija ingkang ngetok karosan
amentang langkap, nglepaskan san-
djata pamoengkas. Dasar sinoem-
bang angsal barkah idining Pangéran

(*) 1899 — 1904.
(**) 1914 — 1920.

ingkang tanpa oepami. Rama swargi
anggènipoen babad-babad katah
sanget angsal-angsalanipoen kènging
kawastanan saged pasang dedasaring
missie Djawi wonten ing Soetakarta
adiningrat.

Ing dalem 5 taoen laminipoen *)
saged ada-ada tjasa pamoelangan
warni-warni.

Boten namoeng babagan panga-
djaran kèmawon, ananging babagan
social, minangka kanggé njampeti
kabatahaning gotrah Katholik; oegi
katah titilaranipoen: kados déné:
St. Elisabeth vereeniging, St. Ignatius
vereeniging, Maria Congregatie
doemoegi papan pakoeboeran kanggé
gotrah Katholik Djawi oegi dipoen-
sadjani.

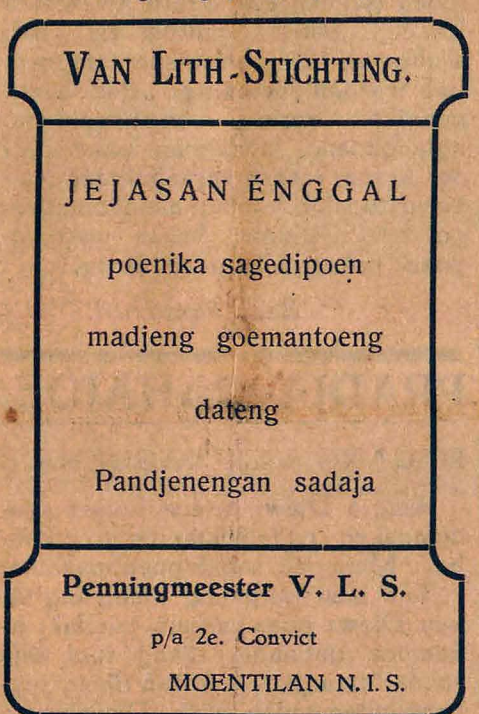
Semanten pakarjanipoen Swargi
Rama wonten ing Soerakarta, ngan-
tos dados goemoenaning ngakatah.

Nanging inggih namoeng doe-
moegi semanten; djer saliranipoen
saking mèmènging penggalib pra-
sasat ngantos kasoepekaken, kang
mangka dasar sampoen joeswa, saja
dangoe sangsaja katingal soeda
soesoet.

Pangang boten kekilapan bab
poenika, wasana ladjeng kapindah
dateng Semarang moerih ngasoken
salira. Wonten ing ngrika tansah
ginandjar gerah; kapindah dateng
Ambarawa, moerih kisisan hawa
ingkang sakétja, ananging
tanpa daja, djer semoenipoen pan-
tjen sampoen doemoegi ing kala
mangsaniipoen badé pinoendoet pi-
sowanipoen wonten ing pangajoe-
naning Hyang Maha Soetji, anampèni
gandjaran langgeng.

Pramila wonten ing Ambarawa
oegi tansah gerah, ngantos kalampah
kabojong dateng ing grija sakit St.
Elisabeth ing Semarang ngantos
doemoegining sédanipoen, tinoeng-
koelan ingkang raji pijambak rama
Jac. Hoevenaars.

Sédanipoen sakétja, soemarah
kanti tentreming manah . . . R.I.P.
Toemrapping missie . . . kètjalan
bebae ingkang peng - pengan.

Ing sarèhning rama P. Hoewe-
naars swargi oegi boten nama sa-
kedik lelabetanipoen toemrap kita
gotrah Katholik Djawi, sampoen
samastinipoen P.K.W. atas sadèrèk
katholik Djawi sadaja andèrèk
béla soengkawa.

P.K.W.

LARÉ KÉNGING LATOE.

Kala tg. 25 - 8 - '30 Kebajan ing
doesoen koela tritjos dateng koela
jèn mentas toewi sedèrèkipoen ing-
kang gegrija ing doekoeh Dawoeng.
Wosipoen mekaten:

Kala malem tg. 20 - 8 - '30 laré
djaler ingkang nama Mohamad
oemoer ± 2½ taoen, anakipoen
Djadirdja Kebajan ing Dawoeng
kaloerahan Karangwoeni, bawah Dist.
Pringsoerat Kaboepatèn Temang-
goeng; kirang langkoeng djam 8 son-
ten nalika laré waoe saweg tilem,
dipoentilar késah embokipoen dateng
ing grijaning embahipoen laré waoe
ingkang namoeng wates gedèg, da-
dos djédjèr (bandjeng).

Boten let dangoe laré waoe be-
ngok-bengok, alok jèn badanipoen
kebesmi. Embokipoen kagèt, noenten
mlebet nggrija nowèni anakipoen
sareng-sareng kalijan embahipoen
Mohamad. Nalika poenika sami
soemerep jèn kemoeling anakipoen
moeroep sampoen noelar dateng le-
ngening sroewalipoen Mohamad ing-
kang sisih kiwa, malah sampoen
doemoegi bokong. Latoe énggal di-
poenpendjah. Wekdal poenika tijang
ingkang tandang (toewi) inggih ka-
tah. Sedaja sami niti priksa, saking
poendi asalipoen latoe ingkang moe-
roegaken mbesmi waoe. Ananging
setoenggal kémawon boten wonten
ingkang saged manggih sebab, mila
pepoentonipoen ladjeng namoeng
alok anèh. Soekoenipoen Mohamad
ingkang kiwa wiwit saking poetjoek
dridji doemoegi bokong ladjeng da-
dos pating plonjoh; samangké boten
dipoenbekta dateng dokteran, na-

*) 1924 — 1929.

moeng dipoenopakara pijambak,
dipoensirami mangsi. Nalika laré
waoe kènging latoe bapakipoen bo-
ten wonten. Endjingipoen wangsoel
tritjos jèn waoe daloe dateng Krang-
gan ± 3 pal saking Dawoeng. Em-
bokipoen laré soesah sanget, djalaran
badanipoen pijambak taksih sakit
margi mentas keloeron kala tg. 17 -
8 - '30 wewah-wewah anakipoen
kobor.

Inggang kanggé kemoel laré waoe
sindjang taksih énggal, samangké
kantoe sekdik (aoeet). Anèhipoen:
1e. Dilahipoen pandjeran (télok)
tjoeMantet ing gedèg sandingipoen
tilem let ½ mèter boten éwah. Lir-
ipoen: boten miring, boten woetah
lisahipoen, adegipoen taksih kados
kala waoe.

2e. Nanging kala mbok Kebajan
lan embahipoen Mohamad dateng,
télok waoe sampoen pedjah.

3e. Mangka boten wonten tijang
sanès kadjawi Mohamad ingkang
saweg tilem waoe.

4e. Lawang-lawang sami dipoen-
kantjing kadjawi boetoelan dateng
grijaning embah. Boten wonten ba-
rang itjal. Dados boten wonten pan-
doeng.

5e. Boten wonten rèk oetawi te-
gesan rokok ing sandingipoen. Lan
laré pantji boten dolanan rèk oeta-
wi obat.

6e. Boten ngadep bedijang. enz.
Margi mekaten waoe tijang-tijang
sami gadah panginten jèn laré waoe
dipoensalahi sétan. Saja mantep an-
gènging netepaken mekaten sareng
nitik patrapipoen laré anggènipoen
béda adat saben. Adatipoen laré
poenika boten poeroen sroewalan,
klambèn. Lan boten kènging pisah
kalijan embokipoen manawi badé
tilem. Kedah neda kelon.

Nanging nalika poenika neda
nganggé sroewal, lan tilem pijambak,
boten oesah kelon lan neda kemoel
sindjang.

Sapoenika manawi laré waoe di-
poentoewèni sedèrèkipoen, boten
poeroen; tritjos jèn isin margi sakit-
ipoen sabab kobong. Saking akal-
ipoen Mohamad soepados tatoe-tatoe
waoe boten mambet, saben-saben
dipoentjroti lisah wangi.

Wangsoel kobongipoen waoe.
Poenapa inggih margi dipoensalahi
sétan saestoe?

Mangga! Kènging latoe saking
poendi Rama Red?

S. S. D. H.

Wangsoelan.

Wangsoelan kita poenika maka-
ten:

1º. Llampahan anèh, kados ing-
kang kaseboet ing nginggil waoe,
sampoen ta ladjeng énggal-énggal
kawastanan saking sétan. Awit la-
lampahan ingkang katingalipoen
anèh, ngéram-éramaken, poenika
manawi dipoenoroos kanti setiti
ngati-ati, teka ladjeng ketingal
wéla-wéla boten anèhipoen. Anè-
hipoen waoe namoeng kabekta sa-
king daja-daja oet. barang - barang
ingkang ing salarapan boten kawoe-
ningan. Oepaminipoen: Radio. Toe-
mrapping tijang, ingkang boten soe-
merek sangkaning swara, ladjeng
mastani anèh, mbokmanawi oegi:
„Saka sétan!” Nanging toemrapping
abli winasis radio waoe namoeng
barang limrah kémawon tal

Éwasamanten, koela boten njé-
laki jèn wonten lalampahan anèh
ingkang mila njata-njata saking
sétan. Nanging poenika kedah tjeta
goeméla, jèn barang-barang koe-
mliwer-katingal mila boten saged
noewoehaken lalampahan anèh waoe;
lan kedah katjeta oegi, jèn poe-
nika waoe boten kènging kaé-
wokaken pangéram-éram toelèn.
Awit pangéram-éram toelèn poenika
rak inggih oegi lalampahan oet.
barang katingal lan anèh, nanging
pakarjanipoen Allah pijambak oet.
Oetoesan Dalem, dados boten asal
saking sétan.

Dados paking temboeng: sampoen
énggal-énggal anggega dateng pa-
witanjantenan: „Koewi rak disalahi
sétan!”, nanging kedah kasrantosna,
kaoeroesa lan katlitia kanti was-
pada roemijin.

2º. Lah sapoenika mangsoeli bab
lalampahanipoen laré kabesmi waoe!
Tijang-tijang mastani laré waoe
dipoensalahi sétan. Poenapa poenika
njata? Njata lan botenipoen ing
ngriki dèrèng saged kapoetoesan,
djalaran babad anèh waoe, kados
ingkang kaandarakan ing nginggil,
dèrèng njekapi kanggé poetoesan.

Kadjawi poenika, poenapa inggih
mokal jèn Mhm. waoe mendet di-
lahipoen, ladjeng kanggé dolanan?
Lan sareng soemerep kemoel oet.
sroewalipoen wiwit kobong, dilah
ladjeng kapedjahan lan katjèntèlaken
malih? Kados inggih boten mokal.
Jèn makaten, kabesminipoen Mhm.
waoe rak nama boten anèh. Lan
anggènipoen malih tenaganing poen
Mhm. waoe, poenapa poenika boten
sampoen mestinipoen? Laré dados
isin dipoentoewèni; poenapa poenika
boten manggèn, djer sapoenika ka-

sinoengan tatoe toer mawi mambet?
Déné anggènipoen neda sroewalan,
kemoelan lss., poenika poenapa boten
kabekta saking isinipoen oet. saking
ketatonanipoen, djer tatoe poenika
asring-asring andjalari sakit bentèr
(koorts)?

Red.

KOEROESÉTRA.

TJLOELOEK.

Noewoen para prijantoe, kapa-
renga koela tjloeloek wonten ngar-
sanipoen para prijantoe. Sanadjan
anggèn koela njerat poenika kanti
ndredeg, adrih, nanging inggih koela
tékadi, djalaran bab ingkang badé
koela tjloeloekaken poenika kagolong
radi perloe; sanadjan katingalipoen
sepéle. Tjebi koela atoeri mbadé
. o mbokmanawi boten saged;
djalaran bab poenika sampoen radi
kalimrah. Kados-poendi teka koela
njegemol, mastani, sampoen kalimrah;
noeoegen - djalaran wonten ing poen-
di-poendi koela tansah mireng; lo
inggih boten satanah Djawi; . . . na-
nging sadèrèngipoen koela njoeuoen
pangapoenten roemijin dateng ing-
kang boten nindakaken. Anggèn
koela mastani nindakaken, poenika
saèstoenipoen boten matis, nanging
kéwedan anggèn koela mastani, awit
boten soemerep temboengipoen ing-
kang matis. Nindakaken poenapa ta
poenika. Tjebi koela atoeri ngening-
aken tjipta roemijin. Sampoen
nding, moendak kélangan wektoe
kanggo nggagas, toewas ora nemoe
mbokmanawa! Mila koela djar-
wani kémawon: Inggih poenika ang-
gèn pandjenengan njebat dateng oet-
oesan Dalem G. J. jèn wonten ing
pagineman; langkoeng-langkoeng jèn
anggènipoen ngendikan mawi tem-
boeng ngoko, wah. Oepami ké-
mawon: *pastoeré* ana ngendi; tansaja,
pastoeré lé kanda ngéné djé. Wa-
doeh moelesé. Saja malih manawi:
Wé *pastoeré* ora ana lagi loenga.
Wadoeh - wadoeh.

Sapoenika sadèrèk, oepami pan-
djenengan dados Wedana; ladjeng
wonten tijang ngraosi kpireng pan-
djenengan, lan anggènipoen njebat
pandjenengan mawi achiran é, hla
rak inggih boten seneng ta raosipoen.
Lan, toemrap tijang sanès ingkang
ngaosi dateng wedana waoe rak ing-
gih radi serik sakedik ta; hla poenika
katepakna slira pribadi. Jèn toemrap
rama pastoer makaten temtoe boten
poenapa², boten dipoen-galih.

Kados-kados toemrap sakoela ti-
jang Djawi tengah jèn njebat pa-
ngageng mawi panambang é poenika
rak, ah; djalaran é poenika, wonten
ing manah sampoen kraos, manawi
namoeng kanggé njebat oetawi nje-
loek ingkang langkoeng asor.
rak inggih makaten ta!?

Sapoenika toemrap oetoesan dalem
G. J. poenika kagaliha, pangkat imam
poenika, wah sampoen, doedoe pang-
kat sabaéné. Jèn kamanah
ngoengkoeli para ratoe, propésor
ingkang ngoengkoeli propésor limrah
. soemangga koela atoeri ngga-
lih pijambak, koela boten badé man-
djang lébar. Mila jèn njebat pan-
djenenganipoen mawi é poenika rak
hmmmm nama kirang
Rama pastoer sampoen kasamekaken
kalijan pak krama; wadji ageng, pa-
ngadji-adji oetawi pamoendi-moendi
koela dateng para Imam dalem.

Kalijan malih para sadèrèk! Jèn
kita njebat pandjenenganipoen Imam
mawi: *pastoeré*, kapi reng golongan
ndjawi, rak ladjeng boten saé; ing-
kang temtoe rak inggih ladjeng nje-
pèlèkaken. Mangga kados poenapa,
jèn pangageng pandjenengan ingkang
nresnani pandjenengan dipoensapè-
lèkaken ing tijang, wonten ing raos
rak inggih boten sakétja ta; mbok-
manawi malah gadah antjaman dateng
tijang waoe. Mangka padoe ka rama
pastoer poenika rak pangageng pan-
djenengan, ingkang sanget tresna,
ingkang masisaken pandjenengan,
goeroe kita ingkang loehoer, ingkang
nggoela-wentah kita. Pramila pan-
djenengan sampoen njebat: *pastoeré*;
apes: rama pastoer: rama anoe; boten
kok pastoeré anoe. La inggih sam-
poen pantesipoen jèn mawi: nanda-
lem lan dalem.

Wasana moegi tjloeloek koela poe-
nika wontena goenanipoen. Sarta
jèn wonten prakawis ingkang nda-
dosaken roentiking galih, moegi ker-
sa ngerabaken samodra pangaksama.

Noewoen,
Djanggan Mtn.

CORRESPONDENTIE.

Ing Sw. Tm. no. 37 „Katoer dateng Rama
Redacteur lan para pambatang.” ing „Noot
Redactie” dipoenwartakaken, jèn badé di-
poenendi, sinten ingkang pikantoe pri-
sipoen.

Lah sapoenikanipoen inggih sampoen ka-
lampahan. Déné ingkang menang inggih
poenika sdr. abn. 556 (nomer: gangsal atoes
sèket enem). Kita Redactie toemoet bingah.

V.S. Soerabaja. Serat pandjenengan dateng-
ipoen kasép. Inggang poenika advertentie-
nipoen badé kapatjak ing lembaran ngadjeng.
Sampoen dados penggalih.

OERAP - SARI

(PETIKAN SERAT - SERAT KABAR SANÈS)

KABAR KATHOLIEK.

Kabar College Moentilan.

Setoe tanggal 6 Sept. rama Diderich, inggih rama Dirèktoer Kw. S. pindah datang Ngajodja. Poetra-poetraning College sami katingal pating pleret, nanging pandjengnipoen paring panglipoen mila poetra-poetra sami radi ledjar.

Tambah rama 2, inggih poenika rama Wammes kalijan rama Burgers. Saking negari Walandi terasan, rawoehipoen sareng kalijan rama Djawi kekali; dèrèng saged ngendikan tjara Djawi.

Kemis tg. 11 Sept. Rama Rector rijajan taonan. Pahargjanwonten ing tooneelzaal, dawah malemipoen. Tamoe-tamoe katah. Woedjoeding pahargjan; speech gendingan, lan manjanjan (djempol), jasanipoen Rama Schouten.

Rama Rector njegah soelapan, saking Sepanjol, ingkang sampoen naté njoelap wonten ing Seminar Ngajodja; wah mila djempol èstoe; ndjalari renaning para tamoe saha seneng bingahing para moerid, saja malih sareng Rama Rector paring Volkspel, lan gandarjanipoen djempol.

Wasana moegi-moegi pinandjangan ingkang joeswa.

Sabibarng pahargjan rama Ten Berge njoelap oegi ndadosaken tjingaking para poetra. Anggènipoen njoelap kersa nerangaken, mila satengah moelang. Dados bokmanawi moerid-moerid N. S. Moentilan badé saged njoelap sadaja. (p. K.)

Toemoet sisah.

Nalika dinten Ngahad tg. 14 Sèptèmber 1930 kepengker poenika, pandjengnipoen rama Pastoor... *M. De Lange ing Poerwardja*, tindak datang Poerwardja (salèr Djénar, sanès Poerwardja bawah Semarang) nitih montor anggènipoen njéwa gadahanipoen satoenggiling Tjong Hoa. Pandjengnipoen pijambak ingkang nglampahaken lan dipoentoempaki Welandi setoenggal toewin sopir.

Doemadakan wonten ing margi montor ngglimpang-dateng ing saban.

Rahadjeng déné sadaja sami wiloedjing lan belingir katja tingal ingkang kaagem boten ngéngingi tingalipoen. Namoeng larapanipoen kèmanawon tatoe sedekid, margi kèging gedahing montor.

(P. Bl.)

Grédja ing Salam.

„Danjang Krasak” martosaken wonten *Sedio Tomo* bilih ing doesoan Salam, bawah Magelang, badé dipoenedegi Grédja Katholik. Kanggé perloe poenika, sampoen dipoentoembasaken siti lan grija pangaos f 7000.

„Danjang Krasak” waoe, damel tjéntangan makaten: „Salam itoe berbatas soengai Krasak dengan Tempel, jang disitoe banjak kaoem Protestant dan Moehammadijah. Alangkah bakinja seoempama ketiga kaoem itoe dapat berkoempoel mendjadi satoe goena meremboeng jang sedjalan dan sehaloean tentang kepentingan oemoem. Bisakah??”

Kita mangsoeli: Kanggé *kapreloewan oemoem*, kita Katholik saged njamboet damel sasarengan kalijan golongan poenapa kèmanawon.

KABAR OEMOEM INDONESIA.

Gégéran ing Panaraga Kidoel.

Margi goegontoehon. Tijang pedjah tiga; ass. wedana ketatan.

Kala Senèn 15 September, ing bawah Panaraga wonten gégéran, boten margi prakawis politik, boten prakawis Agami, nanging margi prakawis goegontoehon; ngandelan.

Manoet *Mataram*, kateranganipoen makaten: Ing doesoan Klepoeh, Panaraga Kidoel, onderdistrik Soediromo, distrik Ngadiredja, tepang wates kalijan kaboepatèn Trenggalèk (Blitar),... wonten tijang anama Kramaredja,... ingkang soegih pangaribawa datang tetijang ngrikoe.

Poen Kramaredja tjarijos, bilih ing dinten Djoemowah Pon minggoe kapengker poenika, badé wonten baja toemoeroen saking nginggil anama „*badjoel bèbèk*”. Badjoel waoe badé ngoentali tetijang ingkang wonten grija. Manawi tetijang ngrikoe kapéngin wiloedjing kedah toemoet pijambakipoen datang goemoek inggil ingkang tebihipoen saking ngrikoe sawatawis pal, perloe anenggani idjabipoen anakipoen èstri Kramaredja kakalih, pikantoe djadjaka édan.

Ing dinten waoe, wonten tijang kirang langkoeng 130, toemoet Kramaredja djagong ngantèn. Ass. wedana Soedimara ingkang boten ngidini wontening mantan waoe, dipoenwartosi kepala doesoan. Ass. wedana kalijan oepas sawatawis ladjeng datang papan waoe.

Nalika soemerep dipoendatengi ass. wedana, Kramaredja mingoet-mingoet, angagar-agari doewoeng. Golongan Ass. wedana mangertos bilih balanipoen Kramaredja katah ingkang asikep dadamel, amila badé ngawonaken pangadjengipoen lang-

Sowan I. S. K. S. Rama.

I. S. K. S. Rama, Pius XI, mentas nampi pisowanipoen mantoe Mussolini, graaf Galeazzo Ciano kalijan garwanipoen Edna Ciano, ingkang sami badé pangkat datang Tiongkok, anglampahi anggènipoen winisoeda dados kongsoel-djéndral kanggé Itali, wonten Shanghai.

Tedak papriksa.

Zusters van Onze Lieve Vrouwe van Amersfoort, ingkang sampoen kagoengan sakolahan-sakolahan ing Djember toewin Probolinggo, pikan-toek tilgram saking nagari Walandi, asoeraos bilih Algemeene-Oversternipoen congregatie waoe badé tedak papriksa datang bawahipoen ing misie tanah Indonesia.

Tarifwet Amerika.

(Anggèngingi Pasamoewan Katholik).

Tarip prabéja lebetng barang datang Amérika, oegi anggèngingi barang-barang kanggé betahipoen Pasamoewan Katholik.

Tarip invoerrecht kanggé tjendéla-tjendéla ingkang mawi rerengan, ingkang sasatipoen namoeng dipoenganggé wonten Grédja-Grédja, prabéjanipoen kindakaken saking 50%, dados 60%. Retja, ingkang soewaoenipoen mlebet tanpa waragad, sapoenika kènging prabéja 50%.

Invoerrecht kanggé lilin-lilin inggih dipoendakaken boten sakedik. Boekoe-boekoe Indijil lestantoen boten kènging paos, nanging boekoe-boekoe sembahjangan lan kidoengan, katarik waragad 25%.

Pangageman-pangageman soetji, sapoenika kalebetaken wonten golongan dagangan soetra, wol, mori, lss. ingkang invoerrecht-ipoen inggih kindakaken.

Kakantjangan boten adil, amebajani.

Gandèng kalijan pasoealanipoen Pasamoewan Grieksch-Orthodox kalijan Pasamoewan Katholik, ing awaling woelan poenika, paréntah Griek ngedalaken kakantjangan ingkang wonten ing Aneta-radio dipoenseboetaken boten adil, amebajani sarta soelaja kalijan babadipoen Pasamoewan Soetji. Déné kakantjangan saking paréntah Griek waoe, asoeraos: ngoelama-ngoelama Katholik dipoenawisi sanget manganggé kados sapoenika, awit dipoenganggé panganggènipoen ngoelama Katholik ing ngrikoe anjéngkok Paus ing kalangan Grieksch-Orthodox.

Ngoelama Katholik sami dipoentantjam, manawi ngantos nerak papatjak ing nginggil, badé ladjeng toemoenten katoendoeng saking tanah ngrikoe.

koeng roemijin. Keris badé karampas sarana pedang, nanging ass. wedana kataton tanganipoen,... satemah ladjeng moendoer, lapoer datang wedana Ngadiredja toewin Boepati ing Patjitan.

Éndjingipoen, dados dinten Setoe éndjing, Boepati, Ass. resident, wedana, lan koemendan pèlpoelisi, pèlpoelisi nenem, sami datang Klepoeh. Tetijang pinanggih wonten goewa angongkang lèpèn. Saking pangatagipoen poelisi, Kramaredja medal, angliga doewoeng, djogédan wonten sanginggil sèla-sèla ing lèpèn, sarta soesoembar bilih badanipoen poenika Batara Kresna, ing Dwarawati. Anggènipoen moenggel,... boten pasah dadamel. Nalika kapoerih noetoet boten poeroen, malah badé nglawan. Kramaredja ladjeng dipoenkléwang, kataton kalih enggèn ing sirah,... sarta ladjeng pedjah ngenggèn.

Balanipoen Kramaredja, wonten sawatawis medal saking goewa, noetoet, kinten-kinten tijang djaler 16, tijang èstri 50. Ing nglebet goewa taksih wonten tijang dasanan. Poelisi doesoan ladjeng mlebet ing goewa waoe, sarta ladjeng dipoenajoni tetijang ingkang wonten goewa mawi dadamel doewoeng. Pèlpoelisi pikantoek aba angonggelaken sendjata, andadosaken tiwasipoen tijang kalih. Golongan bestuur ingkang kataton: tjarik doesoan satoenggal, oepas kalih.

Amékani katahing wedalipoen rah, Bestuur ladjeng moendoer, sarta lapoer datang Resident Panaraga, ingkang ladjeng ngintoenaken pitoe-loengan dokter, njantosakaken pèlpoelisi Patjitan.

Ngahad éndjing Resident rawoeh ing papan nginggil, tetijang ingkang taksih wonten nglebet goewa ka-

ONTJÈN SEKAR GAMBIR MELATI.

MALAISE,

Sapisan engkas! Prakawis Malaise, inggih Bezuiniging, inggih Pangiridan!

Angka-angka ing ngandap poenika badé amboeka paningal. Badé mangertosaken, bilih Nagari pijambak inggih kagoengan samboetan, ngantos maled-maled. Enget: Nagari ingkang medal onderwijs lss. amitoetoeri kita kedah gemi, sampoen ngebrèh!

Wonten Ontjèn prakawis bezuiniging sawatawis woelan kapengker, koela sampoen ngatoeraken anggènipoen Paréntah boten ngenggèni „bajang-bajang sepandjang badan.”

Sapoenika, koela ngatoeraken samboetanipoen Negari. Mangga, dipoenwaos ingkang titil!

Manoet tjarijosipoen *Sin Po*, doemoegi akiripoen taon 1928, Nagari katandegan samboetan, langkoeng saking:

f 1000.000.000 (séwoe mlijoen roepijah).

Samboetan poenika waoe, wonten ingkang sampoen kina sanget, oepami kala taon 1883, . . anakipoen 3%.

Ing taon 1883 waoe, paréntah Nederland pados samboetan, lan angsal 60 mlijoen. Arta samanten poenika, ingkang f 44 mlijoen, dados bagéjanipoen Indonésia.

Samboetan 44 mlijoen waoe, wonten ing akiripoen taon 1928, ingkang kabajar saweg f 17.178.000; dados taksih kirang, f 26.822.000.

Taon 1898, gadah samboetan malih f 57.815.000, mawi anak 3%. Doemoegi akiripoen taon 1928, ingkang dipoenbajar saweg f 41.071.000, dados taksih kirang f 16.744.000.

Ing abad XX, samboetanipoen ngriki boten saja tipis, malah saja mindak.

Wiwit taon 1915, doemoegi taon 1926, Goepermèn njamboet malih ngantos rambah kaping kawanelas.

Goenggoeng kempalipoen, wiwit taon 1883 waoe, Nagari kagoengan samboetan: f 1.203.787.000 (nominaal).

Samboetan semanten katahipoen poenika, ingkang sampoen kasaoeran saweg f 192.110.000.

Dados taksih **noenggak**: f 1.011.677.000 (alijas langkoeng saking séwoe mlijoen).

Mangga, poenapa boten mrindingaken angka-angka makaten poenika!

Mangga, pamedalipoen Nagari, kala taon 1929, goenggoeng kempalipoen namoeng f 325.926.000, imbet pamedal saking monopolie: Pagantos f 13.753.000; monopolie apjoen f 26.641.000; lan monopolie sareng f 49.289.000.

Nitik angka-angka ing nginggil, dados inggih boten maiben déné Nagari namakaken pedang-pangiridan.

Nanging, . . . ingkang anggoemoenaken malih poenika, déné Nagari boten karsa andahar atoeripoen tetijang katah angelo ngioet ngitjali wedaling arta ingkang boten perloe, oep. begrooting Perang lss., kados atoer koela roemijin.

Mangka, . . . pamedalipoen Nagari ing taon 1930 poenika, inggihboten wonten soelak-soelakipoen angagengaken manah, kepara malah soeda tinimbang kala taon kapengker.

Mitoeroet tjatetan opisijil, selebetipoen Djanoeuari — Djoeni 1930 poenika, dados salebetipoen sate-ngah taon, pamedalipoen Goep-

mèn ngriki, soeda kirang langkoeng 29,5 mlijoen.

Mangga, poenapa boten ngoewatosaken??

Wonten Ontjèn koela prakawis bezuiniging ingkang roemijin-roemijin koela sampoen ngatoeraken prihatosing manahipoen tetijang ngriki, dalah béka rentjana ingkang tjalon toewoeh saking malaise waoe.

Kadjawi poenika inggih sampoen koela atoeraken: karsanipoen Nagari ngwontenaken pangiridan waoe toemoesipoen oegi dipoenraosaken tetijang ingkang njamboet damel wonten partikelir.

Wonten ing kita-kita ageng, oetawi wonten ing koran-koran, pandjengnagan sami soemerep krodanipoen pedang-bezuiniging, ingkang tjiras-tjires damel tiwasing wetengipoen tijang pinten-pinten.

Nanging, sasampoenipoen makaten, kita inggih kedah amboentakaken pamanggih kita. Djer lalampahan ing donja poenika manoet wedaring pangandikanipoen para nawoeng-krida, saestoe wonten pigoenanipoen.

Malaise inggih saged angindakaken daradjading tijang! Koewagang njarasaken ndjawi-nglebetng manoesal! . . .

Djer, . . . saleresipoen kèmanawon, wonten salebeting djaman begdja, djaman moerah-sandang moerah pangan, tetijang sami goemampil; konjtatan kaprajitnan. Wonten ing djaman ngredjèkèni, tetijang katah-katahipoen sami konjtatan initiatief.

Wangsoel djaman mlarat, ameksa tijang kedah angoeilr boedi; amangoen tijang dados insinjoer ingkang saged ngedegaken grija pengkoeh mitajani.

Kala alam lemoe, tetijang anggènipoen pados kasenangan késah saking sadjawining grija . . . Ing alam koeroe, tetijang waoe badé pikantoe koepija bilih doenoenging kasenanganing manah pinanggih oegi wonten salebeting grija, boten soesah mlangkah pager.

Toemrap ingkang gadah anak, malaise kènging kawastanan windoekantjana. Djer wonten ing wekdal waoe, laré-laré wiwit alit sampoen pikantoe koepija bilih arta poenika pikantoe kipoen dipoenréntjangi adoes kringet. Manawi agenging laré mawi kasawaban mlarating tijang sepoehipoen, . . . poenika ing béndjing laré saged kadoendjoeng, kangkat dados tijang bawapribadi, toer sembada, mitajani.

Poenika sadèrèk, gagasanipoen optimist, ingkang koela atoeraken pandjengnagan, kagem panglipoer.

Koela roemijin ngatoeraken babajanipoen bezuiniging, andoewa prakawis pangiridan! Sapoenika, . . . sareng sampoen katingal titikanipoen wonten Raad Kawoela, . . . pandoewanipoen tetijang boten anedasi, . . . sapoenika koela anjisihi gagasan panglipoer kados ing nginggil. Ingkang makaten waoe, nama sampoen dados wadjibing journalist: amétani awon-saéning satoenggalipoen kawontenan.

Kumuningsaselé 14 September '30. Taklim: PATJAR MERAH.

NÉTRA MOELATI! (Kaoem Iboe — ingkang waspada!)

Kaoem Iboe! Atoer koela — ingkang waspada!

Dèrèng dangoe poenika, koeping koela saged mireng pakabaran „Kados poendi saged kita — (kaoem Iboe) njamboet damel teroes, mana-

wi ing satengahing margi wonten palang ageng ingkang ngalang-alangi lampah kita — nedy nempoe kita — nedy ngrisak!

Tetemoengan inggiling pantjen „ngeres-eresi!”

Tetemoengan ing nginggil ngéngingi kaoem Iboe ing oemoemipoen! Para sadèrèk: ingkang badé koela atoeraken, pakabaran-pakabaran ing Soerakarta!

Para maos — temtoe taksih kèngentan, bilih nembé wingi „Srikandi-Srikandi kita ingkang sami ngempal wonten ing barisan P. P. I. I. mentas ngawontenaken parepatan oemoem-boewahipoen sanget mongkogaken manah; apes saged ndjeng-giratakan kaoem Iboe ingkang taksih ngétja-étja talem. Sapoenika kaoem Iboe katah ingkang sami „menjingsingkan lengan badjoé” njamboet damel kanggé oemoem. Nanging ing salebeting njamboet damel waoe, djeboel wonten bégal, inkang nedy.... kados ingkang kaseboet ing oengel-oengelan ing nginggil!

Saking remiting bégal, bala sétan waoe, ingkang kaasah, para kaoem Iboe, ingkang saweg sami actief njamboet damel, djeboel katah sanget ingkang dèrèng mangertos!

Woedjoeding bégal bala sétan waoe i p: „Perkoempoelan Rahasia” oetawi „Pakempalan winados” Toedjoenipoen saoesap kèmanawon kalijan „J. V. R. - Jacht Vereeniging” ing Semarang.

Bab poenika sampoen damel oesreking para ingkang sami mireng: makaten oegi para „pers.” Katah ingkang saweg sami pados katrangan babagan poenikal!

Manoet tjarijosipoen „Rena”*) gandèng lan wontenipoen pakempalan winados waoe „politie lan bestuur” oegi sampoen toemandang; tjalon noempes bala sétan waoe!

Manoet tjarijosipoen „Bendee” pak: „Veertiende club” sampoen ngatoeri katrangan? dateng „Regeeringsbureau voor tucht opvoeding in armenwezen” Bureau waoe oegi kabebahan ngoeroes „padagangan laré èstri.” Panoentoening pak: winados waoe kabariipoen satoenggiling „Bangsa Indo”, ingkang wadjib oegi sampoen njoemerepi; nanging gega-joetan kalijan remiting oeroesan, bab waoe taksih kadamel winados roemijin!!

*

Dados nitik atoer koela ing nginggil waoe; pakempalan sétan waoe sampoen angsal tanding i p. Veertiendeclub lan pamaréntah!

Veertiende club manoet katrangan ing nginggil, sampoen gadah lalabetan!

Actienipoen Veertiende club waoe pantes ingalembana!

Veertiende club waoe inggih kawinados, nedy nandingi „Perkoempoelan Rahasia.” mBokmanawi ingkang ngertos panoentoening „Veertiende club” waoe namoeng „Rena” pijambak.

Sapoenika poenapa saking golongan kita, kanti blak-blakan, boten perloe ngawontenaken pakempalan ingkang nedy nandingi actie bala sétan waoe; mbantoe pamaréntah lan pakempalan Veertiende club poenikal!

Poenapa saking P. P. I. I. kanti pitoeoenganing pakempalan - pakempalan sanès, ngawontenaken Sub Comité C. P. P. A. kanggé nandingi, pados katrangan ing sasaged-sagedipoen, djalaran sinten ingkang soemerep bilih pakempalan winados waoe dados tjabanging oetawi dados antèking vrouwenhandel!

Kedjawi ndjagèkaken pamaréntah, ichtjar pijambak poenika satoenggiling srana ingkang wadjib sami kita tindakaken: Panjoewoen koela datang pangrèhing W. K. afd Solo ingkang oegi dados warganing P. P. I. I. kersaa ngepèki atoer koela ing nginggil!

Moegi-moegi!!

C. C. Solo. „Trenggana”

*) sapoenika santoen: Nera.

poerih medal. Tetijang sampoen sami noetoet.

P. R. I.

Kala Ngahad 14 September poenika ing Djakarta madeg pakempalan politik énggal anama Partai Rakjat Indonesia, dipoenpangarsani sadèrèk *Tabrani*. Pakempalan waoe adadasar coöperator.

Lindoe ing Minahasa.

Kala tanggal 11 September, djam 10,15, ing Minahasa lan Amoerang, karaos wonten lindoe santer, dangoenipoen satengah menoet.

Ing Amoerang, dinten Kemis daloe wonten lindoe malih santer sanget, dangoenipoen 1½ menoet, lampahipoen saking Kidoel mangaler. Katah tijang-tijang pesisir sami mldjeng pados pangoengsèn. Siti pasisir satjelakipoen moewaraning lèpèn longsor. Ing daloe waoe, sabensaben karaos wonten gendjotan lirih,

dangoenipoen sawatawis sekon, angroentoehaken wadah-wadah sekar ing rèk.

Djoemowah éndjing, saantawisipoen djam 2 kalijan 4, sabensaben katingal wonten latoe moeroeh ing saganten. Saben-saben wonten dje-blosan, ladjeng katingal wonten tjremomong-tjremomong kados latoe, mawi kasambetan soewanten goemoeroeh goemaloedoeg wonten salebeting siti, lampahipoen saking Kilèn mangétan. Gendjotan ingkang karaos sampoen wonten kaping 40.

Kasangsaran tijang boten wonten. Pangintenipoen para saged, lindoe waoe kabekta saking redi latoe ing salebeting saganten, oetawi redi latoe ing sisih kilèn ingkang tebih papanipoen. Lindoe waoe karaos ing satanah Minahasa.

Boepati Kristen.

Gandèng kalijan wisoesdan Boepati Kristen ing Prabalingga, warga

Raad Kawoela t. Nja Arif miterang datang nagari kados ingkang kawrat ing Ontjèn Sw. T. no. 36.

Pitakèn waoe, sampoen dipoenparingi wangsoelan, makaten soeraosipoen:

Sadèrèngipoen Paréntah moetoes amisoda R. Poedja, patih Djember kadadosaken Boepati ing Prabalingga, Paréntah sampoen manggalih reribed-reribed ingkang tjalon toewoeh saking wisoesdan Boepati Kristen waoe. Paréntah inggih manggalih pakèwed-pakèwed kados ingkang kaatoeraken T. Nja Arib, gandèng kalijan anggènipoen Boepati ngawat-awati priesteraden, kasmesdjid, pamotjot lan pangangkating poenggawa mesdjid sarta onderwijs Islam: éwadéné Paréntah kagoengan kajakinan, manawi reribed waoe kalampah saestoe, wonten praktikipoen Nagari badé saged angodari kala jan gampil.

M. v. BIENE.

Toekang herlodji
dan Toekang emas.

Adres jang
moerah

DJOKJA BANDOENG
Telf. 252 Telf. 226

boeat LONTJENG, HER-
LODJI dan PERKAKAS
EMAS.

Pembatja
SWARA TAMA,
dengan bawa lembaran
Swara Tama
dapat **POTONGAN.**

PAKOLÈH TOER LOEWESAN
SAE TOEWIN AWET
INGGIH NAMOENG
MERK GAZELLE
INGKANG AWOEDJOED

ALCYON
DUNLOP } **RIJWIELEN**
R. I. W.

Nitjil kènging! — Kentjèng soekoer!

GAZELLE HUIS — ROEMAH GIDANG
MALIOBORO — DJOKJA — TELF. 508.

Boeat toean poenja

**ER
ER
CEE
EE**

Recept²

APOTHEKEN

Rathkamp
& Co

MALIOBORO 15 DJOKJAKARTA.

TOKO BARANG - BARANG
H. SPIEGEL — Djokja.

ADRES JANG PALING BAIK, boeat:

Eetserviezen — Theeserviezen: f 5,75.
Perkakas dari gelas, dan perkakas dapoer;
Kereta dan korsi boeat anak - anak;
Tempat tidoer, lampoe gasoline, dan
— permainan boeat anak - anak ketjil. —

**SEMOEA BARANG PALING DJEMPOL, DAN
MOERAH SEKALI!**

Toko DJOEN & Co., Djocja.
PATJINAN MOEKA TOKO FUJI — TELF. No. 374.

Adres jang paling moerah dan paling baik
boewat pembikinannya.

**ROTIE-ROTIE, KOEWEE-KOEWEE dan
BESCHUIT-BESCHUIT KERING.**

**SROETOE-SROETOE dan ROKOK-
ROKOK, jang haloes dan kasar.**

Djoega slamanja djanang loepa minoem kita
poenja KOFFIE BOEBOOK, jang speciaal die
giling dengan machine Electrics, bisa giling aloes
dan kasar, menoeroet pembelie poenja perminta'an
die tanggoeng sampee menjengken, harga per
pond f 0.90.
Bolih datang saksiken!

Memoedjiken dengan hormat
Toko DJOEN & Co.

**AGÈNT KANGGÉ SALEBETIPOEN
NGAJOGJAKARTA.**

Sepeda-sepeda merk:
SIMPLEX Cycloide, S. djené, S. petak sarta Simplex Transfer.
HIMA: Wassenaer, Rondrit, Oranje sarta Woestduin.
TOURIST: A. A. sarta A.

Sedija oegi sepeda merk:
RAY — SWIFT — GRUNO — HUMBER — VIALLE —
BURGERS E.N.R. — KROON — NATIONAL — BERGKONIG.
Sarta malih sepeda mirah wiwit pengaos f 55.—, f 65.—, f 75.—
saprabotipoen: Klinting, pompa, lentéra sarta tas isi perka-
kas koentji sarta wadah lisah.
Mentas tampi per S.S. Slamet sarta JOH. de WIT sepeda merk:
ROVER Imperial, continental, The Rover sarta Metallicus.
Sedija oegi Djas djawah, Kopper, Lentéra Stormking, Lemantoen
tosan sarta tjét wënter.

PENJADÉJAN KENTJÈNG SARTA KATJITJILAKEN.
Menawi perloe moendoet katerangan, badé kakintoen pratélani-
poen kalajan lelahanan.
Njenjadang Welingan.

**Rijwielenhandel Reparatie-inrichting en Smederij:
„WIRJOSOESENO”**
Lodjketjil 16. NGAJOGJAKARTA Telf. No. 13.

TJÈT GILAP wedalan FRIELING model A.

kanggé ndjawi lan nglebet, namoeng kantoen ngagem.

kawadahan ing blèg, netto 10 5 2½ 1 ½ kilo;

sablèg regi 10,50 5,50 3,- 1,30 0,75;

TJÈT GILAP model B. kanggé ndjawi lan nglebet
namoeng kantoen ngagem; sablèg netto 10 kilo: f 8,50;
5 kilo: f 4,50.

PABRIK TJET R.B. FRIELING
Gondhomanan 80 — DJOKJA — Telefoon no. 784.

DJAMNJA HARI ACHAD DI SEMENTARA TEMPAT ADA KOERBAN MISSA.

Ambarawa 6.-7.30.	Lamah 5.30 - 6.-8.	Pekalongan ⁸⁾ 6.30 - 8.	Kepandjèn 6.-7.-9.
Amboina 7.30.	Lawang ⁵⁾ 7.	Pemangkat 8.30.	Anita Boul. 6.-7.30.-9.
Bagan Siapi-api 7.30.	Madioen 6.-7.30.	Poerwokerto 7.30.	Soerakarta 6.-7.-8.30.
Bandoeng 6.-7.30.-9.	Magelang 7.9.	Poerworedjo 7.-8.30.	Tandjoeng Balai 7.30.
Benkoelen 7.30.-9.	Makassar 6.-7.30.	Pontianak 7.-8.30.	Tandjoeng Karang 8.
Blitar 7.30.	Malang 6.-7.15.-8.30.	Probolinggo 7.30.	Tandjoeng Sakti 7.30.
Buitenzorg 6.-8.	Manado 6.-7.30.	Salatiga 7.30.	Tara-Tara 7.30.
Cheribon 7.30.	Medan 6.30 - 8.-8.30 (tjina).	Sambas 6.-8.30.	Tegal 6.30 - 8.
Djember 7.30.	Medan 9.30 (mal.).	Sambong 8.	Tering 7.
Djokja:	Medari ⁶⁾ 7.30.	Sawah Loento 7.-8.30.	Tjilatjap ⁸⁾ 7.30.
Kampementstraat Eur. 7.-9.	Meester Corn. 7.-9.	Sedajoe 7.	Tjimahi 6.-8.
Jav. 6.-8.	Mendoet 6.-7.30.	Sedjiram 5.45 - 8.30.	Tomohon 7.-8.-9.
Kota Baroe 6.-7.30.	Modjokerto 6.-8.	Samarang: 7.	Wates ⁷⁾ 7.
Djombang ¹⁾ 7.30.	Moentilan 5.-6.-8.	Gedangan 6.-8.	Weltevreden: 6.-8.
Fort de Kock 7.30.	Muntok 8.	Bangkong 6.30 - 8.30.	Waterlooplein 5.45 - 7.-9.
Gandjoeran ²⁾ 7.	Ngawi ⁷⁾ 7.30.	Tjandi 7.30.	Kramat 6.-8.-9 (mal.).
Gombong ³⁾ 7.30.	Padang 7.-8.15.-9 (tjina).	Randoesari 7.-9.	Wonosobo ⁸⁾ 7.30.
Keboemen ⁴⁾ 7.30.	Padang Pandjang 7.30.	Singawang 6.30 - 9.	Woloan 8.30.
Kediri 7.30.	Pajakoembo 7.30.	Soekaboemi 6.-7.30.	
Klatèn 7.30.	Palembang 7.-9.	Heuvel 5.30.	
Koeta Radja 6.30 - 8.	Paseroean ¹⁾ 7.30.	Soerabaja:	

¹⁾ 1e. Achad. ³⁾ 2e. Achad. ⁵⁾ 1e., 2e., 4e. Achad. ⁷⁾ 3e. Achad.
²⁾ 1e. + 3e. Achad. ⁴⁾ 1e. Achad tiao² doea boelan. ⁶⁾ 2e., 4e. Achad. ⁸⁾ 3e. Achad.

Tijang ngamoek.

Kala Rebo kapengker poenika, wantji éndjing wonten tijang éwah anama Manap, mlebet toko Tionghoa ing peken lempoe Salatiga, anatonni Tionghoa kekalih mawi péso, kènging goeloenipoen. Tijang waoe ladjeng natonni laré badé sakolah kalih. ing tangan lan goeloe, nanging tatoenipoen boten sapintena, amargi toemoenten saged kapitoeloengan tijang katah. Tijang ingkang ngamoek waoe dipoenkléwang..... lan kawontenanipoen tatoenipoen matosaken sanget. saladjengipoen kabekta datang grija sakit Semarang.

Tijang ingkang dipoentatoni kawontenanipoen boten moetawatosi.

Toko Boedi Oetama.

De Koerier njarijosaken, toko koperasi „Boedi Oetomo” Afd. Bandoeng, salebetipoen Juli kapengker saged padjengan barang warni-warni: f 3.102,32; kala Juli 1929: f 2.466,61.

Goenggoeng kempalipoen pepadjengan reged salebetipoen pitoeng woelan ing taoen poenika wonten f 22.140,29. Kala Januari — Juli 1929, wonten f 16.831,775. Dados mindakipoen mèh f 6000.—

Kabesmen ageng.

Ing Pontianak mentas wonten kabesmen ageng, angloedesaken peken, ngantos 300 pintoe. Kapitoenènipoen kinten-kinten wonten 4 mljioen.

Barang wedalan tanah Djawi lan Madoera.

Manoet tjatetan, barang-barang ingkang kawedalaken saking tanah Djawi lan Madoera saking golongan partikelir, kala Agoestoos wonten 320.808 ton, pangaos f 45.550.000, kala Agoestoos taoen kapengker

437.768 ton pangaos f 70.250.000.

Djanoewari — Agoestoos taoen '30, barang saking kalangan partikelir ingkang kawedalaken saking tanah Djawi wonten 2.293.023 ton, pangaos f 375.805.000 (kala Djanoewari — Agoestoos 1929, wonten: 2.792.781 ton, pangaos f 472.092.000).

SAKING MATARAM.

— Pakempalan Langen Tjatoer Mataram, mentas mangsah joeda kalijan pakempalan schaal gadahanipoen siswa Seminarie, kawoesananipoen 5½ — 8½, menang L. T. M.

— P.P.K.D. afd. Ngajogja, bédjing Ngahad poenika badé ngawontenaken rerembagan kalijan kanta Katholiek toewin pakempalan P.P.K.D. ing Medari, Gandjoeran, Kalasan, perloe angrembag badé wontenipoen Balé Agoeng ing tanah Kedjawan. Pantjenipoen rembag poenika karembag kala Ngahad waoe, nanging rehne ingkang andatengi parepatan namoeng sakedik, rembag Balé Agoeng kadoendoer doemoegi Ngahad 21 Sept. poenika... (Kawontenan: parepatan kala Ngahad, ingkang rawoeh boten mingsra, poenika toemrap Mataram, anggoemoenaken)

Kantor pos énggal.

Kawertos, sapoenika wonten oesoel soepados Nagari ngedegaken kantor pos wonten Tanggoel (Djawi Wétan), Batoe Radja (Soematra Kidol), lan ing Tandjoeng Karang (Lampoenj).

Koeli-koeli kontrak katah ingkang kawangsoelaken.

Ing salebetipoen woelan Agoestoos poenika, koeli ingkang kawangsoelaken mriki sarta moedoen wonten Betawi, saking Sabrang wonten 1559, saking onderneming Serawak lan tanah Malaka wonten 109, dados goenggoeng wonten 1678. Déné ing woelan September poenika, tjatjahipoen koeli ingkang kawangsoelaken waoe mindak malih, kinten-kinten wonten saantawisipoen 1800 kalijan

2000. Anggènipoen kawangsoelaken waoe, gagajoetan kalijan malaise.

Bestuurshervorming.

Pamanggihipoen professor Van Vollenhoven wonten ing Economisch Statistische Berichten, amastani: bilih badé wontening bestuurshervorming ing Soematra poenika namoeng nama angetjèhetjèh wekdal toewin arta.

Wana kabesmen.

Wana satjelakipoen talaga Ranoe Goembala, sawétanipoen èrèng-èrèngipoen redi Koekoesan, paredèn Seméroe, mentas kabesmi.

Bezuiniging.

Atas asmanipoen Ingkang Witjaksana Goepernoer Djéndral, para pangagenging departement toewin gewest sami dipoenkintoeni serat sebaran asoeraos angènggetaken sapisanan malih soepados manawi amindah poeng-gawa oetawiangakèn komisi kékésahan dipoentetepana pranatan-pranatanipoen ingkang saestoe; awit tétéla kaperloewanipoen nagari boten tansah dipoen-gatosaken, sarta anggènipoen komisi kékésahan waoe boten tansah toemindak mawi tjara ingkang ngirid toemrapping nagari.

Katjoelikan serat winados ing Hoofdparket.

Landraad anetepaken oekoeman 3 taoen (kasoeda wekdal tahanan) datang R. Slamet hoofdtjipist ing kantor Hoofdparket, margi amendet serat-serat winados, ingkang ladjeng katampèkaken pangandjoer kabangsan ing ngriki.

Manoet pamirengipoen Aneta, poetoesan 3 taoen poenika waoe dipoenéwahi Justitie kadadosaken 4 taoen kasoeda wekdal tahanan.

MANTJA NAGARI.

NEDERLAND. Ing ngrika wonten komité kanggé mitoloengi tetijang ingkang katjilakan ing San Domingo.

PARANGAKIK. Toewan-toewan djoeragan pabrik-pabrik ing Tourcoing, ngadjengi voorstel énggal saking minister Parangakik, gandèng kalijan wontening pogokan.

Pogokan ing ngrikoe ngantos nem minggu, sarta kala Senèn poenika, koeli-koeli sampoen wiwit njamboet damel malih.

ITALI. Bebaja kodrat.

Redi Stromboli, manoet tilgram tanggal 11 Sept., andjebloeg. Sabin-sabin katradjang ladoe ingkang lampahipoen datang San Bortolo. Sakiwa tengenipoen redi waoe, katah papan ingkang kabesmi. Kala samanten oegi karaos wonten lindoe. Panggendjoting lindoe karaos doemoegi papan boetjalaniipoen tijang politiek ing poelo Lipari. Pandjebloegipoen redi kasarengan kawontenan ingkang boten limrah, i. p. angilèkaken wedi mangangah, ambaloedag saking kawah, wijaripoen 50 yards damel retisak katah; begdja déné boten dangoe. Tijang ingkang pedjah 5, tatoe 15. Pamoe-ringipoen redi waoe, sampoen kèndel.

IRAK. Tijang Koerden damel gègèr.

Gandèng kalijan pradjangdjian énggal Inggris—Irak, tetijang Koerden ingkang sami boten poeroen angadjengi pradjangdjian waoe sami moering, kala woelan kapengker boten poeroen tjawé-tjawé toemrap pilihan oemoem. Moeringipoen saja

sanget, satemah ladjeng damel gègèr angpoeng grija-grija-Inggris ing Soelaimanieh, Koedistan Kidol.

Manoet tilgram tanggal 11 lan 12 Sept., ingkang pedjah tijang 4 (satoenggak pradjoerit Irak) lan katab ingkang tatoe.

DJEPANG. Redi andjebloeg.

Pawartos saking Tokio tanggal 12 Sèptèmber, martosaken bilih redi Asamayama ingkang wiwit tanggal 20 Agoestoos katitik anggènipoen moetawatosi, ing dinten waoe djam 9.30 éndjing andjebloeg. Redi waoe andegalaken ladoe andjalari papan èrèng-èrèng satjelakipoen ngrikoe kabesmi. Tetijang ing sangandaping redi, sami loemadjeng pados panggoengsen. Kala samanten wonten tijang angginggahi redi, pedjah. Ing dalem 3 minggu redi waoe andjebloeg kaping kalih.

TIONGKOK. Kasangsaran baita.

Baita lisah gadahanipoen marine Inggris Pearl Leaf, ingkang pangkat saking Hongkong badé datang Sing-gapoer kala 12 Sept. nabrak baita Djepang Ibuki Maru.

Margi agenging ombak, baita waoe énggal sanget risakipoen, tijang 18 ingkang saged kapitoeloengan namoeng sakawan; ingkang 14 boten saged kapitoeloengan.

BARITANIJAH. Pradja poenika saweg manah badé neda soedaning samboetanipoen Inggris datang Amérika, kala wonten perang donja.

DJERMAN. Kaoem sociaal-democrat koeuwaos.

Manoet karampoeanganing poetoesan pilihan nembé poenika, (— tilgram 15 Sèpt. —) tetijang sosial demokrat gadah wakil 143, golongan fascisten 107, golongan Duitschenationalisten 47, kominis 76, Staatspartij 20, Volkspartij 29. lss.